

Восьмий принцип – ефективне цілеспрямоване комплексне державне управління. Державне управління та політикум, зважаючи на досвід провідних країн світу, відіграють визначну роль у «цифровізації» соціально-економічних, правових та політичних на основі розробки, просування та впровадження різноспрямованих національних стратегій розвитку в мережі-Інтернет та за її межами на основі впровадження ІКТ в свою діяльність та сприяння їх поширення. За допомогою впровадження «цифри» саме державні інститути та інституції стоять на захисті конкуренції, залучують інвестиції різних рівнів, реалізують державну стратегію розвитку та стабілізації, захисту суверенітету та індивідуальності.

Тобто, застосування восьми принципів розвитку надання електронних адміністративних послуг дозволяє нам наблизитись до європейського рівня провадження публічного адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Transforming the citizen experience, One Stop Shop for public services. PwC. Public Sector Research Centre. URL: <http://www.pwc.com/gx/en/psrc/australia/transforming-the-citizen-experience-one-stop-shop-for-public-services.jhtml>
2. Баранов О. А. Адміністративні послуги як базовий елемент впровадження електронного урядування. URL : <http://www.its.kpi.ua>.
3. Використання інструментів електронної демократії органами державної влади та місцевого самоврядування у 2019 році. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/infos/arh_vied_u.htm

Ключові слова: електронні послуги, електронне урядування, механізм надання електронних послуг.

Key words: electronic services, e-government, mechanism for providing electronic services.

САХАРОВА ОЛЕНА БОРИСІВНА

*Державний науково-дослідний інститут МВС України,
начальник третього відділу науково-дослідної лабораторії
кримінологічних досліджень та проблем запобігання злочинності,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник*

ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В АТОМНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Чотири діючі в Україні АЕС забезпечують близько 55% потреб України в електроенергії [1], в осінньо-зимові періоди цей показник досягає 70%. Водночас згідно з даними, наданими в Концепції Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним

паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2025 року, атомні електростанції забезпечують близько 60% генерації електроенергії країни [2]. Ці цифри підтверджуються і даними Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ). Іншими словами, атомна генерація забезпечує понад половину всього виробництва електроенергії України. Крім того, Україна посідає восьме місце в світі за показником встановленої потужності електростанцій Об'єднаної енергосистеми України [3]. При цьому у 2021 р. відбулося значне зростання виробленої АЕС електроенергії.

Таким чином, з огляду на те, що на сьогодні на АЕС в Україні виробляється 55 % усієї електроенергії, ядерна енергія займає домінуючу частку в енергобалансі України. Тобто українська атомна генерація забезпечує більшу частину всього виробництва електроенергії, до того ж її вартість є набагато нижчою порівняно з електростанціями типу ТЕС, ГЕС тощо. Тому є доцільним розгляд особливостей криміналізації ядерної галузі України з метою подальшого вироблення ефективних заходів з викриття та запобігання злочинним проявам у цій сфері діяльності. Аналіз та узагальнення вивчених кримінальних проваджень, відкритих у сфері електроенергетики України, дозволив виокремити основні механізми вчинення цих злочинів в атомній енергетиці.

На сьогодні внаслідок масштабної військової російської агресії та тимчасової втрати території нашої країни в умовах воєнного стану (на якій здійснювався видобуток вугілля, що використовувалося для функціонування генеруючих потужностей енергетики), суттєво звузилися можливості злочинних угруповань для отримання неконтрольованого прибутку в енергетиці. Високопосадовці почали відшукувати інші можливості для побудови корупційних схем і, відповідно, з'явилися нові, раніше невідомі способи вчинення кримінальних правопорушень, в яких суттєве місце займає корупційна складова (використання публічних владних повноважень для задоволення приватних інтересів). Зазначене обумовлює необхідність дослідження моделей корупційної кримінальної діяльності в енергетиці України.

Найбільш поширеними кримінальними правопорушеннями у сфері атомної енергетики України в умовах воєнного стану, є кримінальні правопорушення, які вчиняються у процесі державних закупівель та які часто пов'язані з нецільовим використанням бюджетних коштів. Ці злочини певним чином корелюють з видами злочинів, які масово вчинялись в атомній енергетиці у попередні роки.

Так, аналіз результатів державного фінансового аудиту фінансово-господарських операцій НАЕК «Енергоатом», здійсненого Державною аудиторською службою України за попередні роки (2016–2021 рр.), показав, що найбільш поширеними порушеннями / ризиковими операціями у ході фінансово-господарської діяльності «Енергоатома», які призвели або можуть призвести до незаконного чи неефективного витрачання державних ресурсів (недоотримання доходів), є: порушення

у сфері публічних закупівель, порушення під час укладання та виконання господарських договорів, проведення зайвих виплат, неефективні та непродуктивні витрати, ін. порушення [4].

При чому найбільша частина виявлених державними аудиторами ризиків у діяльності ДП «НАЕК «Енергоатом», пов'язана з недотриманням «Енергоатомом» вимог законодавства у сфері публічних закупівель, основними з яких є [4]:

- невідповідність пропозиції конкурсних торгів умовам тендерної документації;
- придбання послуг із недотриманням принципів здійснення публічних закупівель: принципів сумлінної конкуренції серед учасників, відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівель;
- порушення умов господарських договорів, зумовлені недостатнім контролем за їх виконанням: наприклад, сплата на користь суб'єктів господарювання фінансових коштів за товари, роботи, послуги у завищеному обсязі;
- не визначення тендерною документацією та договорами порядку внесення змін до умов договорів, що призводить до завищеної оплати за договором;
- безпідставне відхилення тендерних пропозицій;
- не забезпечення належного контролю під час приймання виконаних будівельно-монтажних робіт за дотриманням підрядними організаціями вимог державних стандартів, що регулюють питання визначення вартості робіт;
- сплата за послуги у завищеному обсязі через не підтвердження первинними бухгалтерськими документами виконаних послуг за кошторисом, що призводить до незаконних (зайвих) витрат;
- ризики, пов'язані з іншими порушеннями законодавства: недотримання вимог державних стандартів України; здійснення ризикових операцій, наслідком здійснення яких є непродуктивні витрати; відсутність у кредитному договорі поетапних розрахунків та погодження з Міністерством фінансів України при внесенні змін та доповнень до кредитного договору ДП «НАЕК «Енергоатом» з банком; здійснення виплат контрагенту, до якого застосовуються санкції відповідно до Закону України «Про санкції».

Зокрема, територіальним управлінням Державного бюро розслідувань (ДБР) у м. Києві здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 05.04.2019 р. № 62019100000000376 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК України (зловживання службовим становищем), щодо вчинення злочинного діяння в атомній енергетиці. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням цього кримінального провадження здійснюється Офісом Генерального прокурора.

Так, зазначеним досудовим розслідуванням встановлено можливі протиправні дії вищих службових осіб держави, які за попередньою

змовою із службовими особами ДСП «Чорнобильська АЕС» та підконтрольними суб'єктами господарської діяльності, а саме ТОВ «БК «Укрбудмонтаж», зловживаючи своїм службовим становищем, та з метою отримання неправомірної вигоди, не виконавши вимоги щодо належної оцінки робіт, організували закупівлю цих робіт, предметом якої є демонтаж нестабільних конструкцій об'єкта «Укриття» ДСП «ЧАЕС».

Так, 15.03.2019 р. ДСП «ЧАЕС» оголосило тендер на проведення цієї закупівлі, не виконавши вимоги щодо належної оцінки робіт, що мають виконуватися, з очікуваною вартістю 2 млрд 547 млн 395 тис 468 грн.

При цьому службові особи ДСП «ЧАЕС», зловживаючи своїм службовим становищем, необґрунтовано надали незаперечні переваги ТОВ «БК «Укрбудмонтаж» та ТОВ «Ютем-Інжиніринг» при здійсненні цієї публічної закупівлі, та надалі, 11 липня 2019 р. переможцем було визнано ТОВ «БК «Укрбудмонтаж» та укладено з останнім договір підряду від 29.07.2019 р. на виконання будівельних робіт на цьому об'єкті.

Як показало досудове розслідування цих фактів, під час проведення зазначеної закупівлі відсутній належний розрахунок та обґрунтування зазначеної вартості, а також попередньо не проводились роботи, пов'язані з розробкою проектно-кошторисної документації. Крім того, у ході проведення досудового розслідування встановлено, що Державною аудиторською службою України було проведено моніторинг цієї закупівлі, за результатами якої встановлено: порушення законодавства щодо складання тендерної документації та/або внесення змін до неї; порушення законодавства щодо складання форм документів у сфері публічних закупівель; порушення законодавства щодо розгляду та/або відхилення (не відхилення) замовником тендерної пропозиції (пропозицій).

Таким чином, вивчення укладених «Енергоатомом» (як органом управління для діючих українських АЕС) та його відокремленими підрозділами, у тому числі атомними електростанціями, договорів за результатами проведених конкурсних торгів, контрагентів ДП «НАЕК «Енергоатом», ефективності виконання цих договорів показало наявність значних корупційних проявів та високих корупційних ризиків у діяльності ДП «НАЕК «Енергоатом» та його відокремлених підрозділів, що призвело до відкриття низки кримінальних проваджень за фактами вчинених злочинних дій службовими особами «Енергоатому», атомних електростанцій та їх контрагентів.

Список використаних джерел:

1. Виробництво електроенергії в Україні за рік зросло на 5 %. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/01/11/681292/>.
2. Про схвалення Концепції Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.06.2019 р., № 385-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2019-%D1%80#Text>.

3. Неповний 2020 рік «Енергоатом» завершив із чистим збитком 5,3 мільярди – StateWatch. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/02/11/670918/>.
4. Аудиторський звіт за результатами державного фінансового аудиту окремих господарських операцій ДП «НАЕК «Енергоатом» за період з 24.11.2016 по 31.12.2016: Документ Державної аудиторської служби України від 27.04.2017 р., № 17-21/1. URL: https://dasu.gov.ua/attachments/audit-reports/2017/8914bfd3-190d-449e-a7c6-8886c3fe21ae_document.pdf.

Ключові слова: атомна енергетика, атомні електростанції, кримінальні провадження, досудове розслідування, публічні закупівлі.

Key words: nuclear energy, nuclear power plants, criminal proceedings, pre-trial investigation, public procurement.

ЧЕРНИШОВ ГЕОРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності, кандидат юридичних наук*

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ОФІЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Економічна безпека – важлива складова національної безпеки будь-якої країни. Сильна економіка виступає одним з основних атрибутів незалежності та державного суверенітету, а її соціальна складова – гарантом стабільності та сталого розвитку інститутів демократії.

В п. 2 Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 р. «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» зазначається, що забезпечення національних економічних інтересів вимагає формування і реалізації стратегічного курсу у сфері *забезпечення економічної безпеки*, спрямованого як на стале нарощення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення економічної стійкості та відповідно невразливості національної економіки до зовнішніх і внутрішніх загроз [1].

Економічна злочинність є однією з загроз економічної безпеки.

Об'єктивний кримінологічний аналіз стану економічної злочинності ускладнений низкою обставин, зокрема:

1. Відсутність єдиної статистичної звітності щодо показників економічної злочинності в Україні. Це пояснюється тим, що окрема категорія «злочини / кримінальні правопорушення у сфері економіки» не подається в державних звітах злочинності з 2010 р. До цього вона була передбачена у формах Міністерства внутрішніх справ України (МВС України).

2. Відсутність в офіційних звітах Офісу Генерального прокурора (раніше – Генеральна прокуратура України (ГПУ)) показників територіального поширення злочинності по території країни (географії злочинності).